Lausunto 1 (3)

Lainà/Penttinen/Kousa 17.11.2017

Eduskunnan lakivaliokunta
LaV@eduskunta.fi

HE 149/2017 vp

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle Kanadan sekä Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden välisen laaja-alaisen talous- ja kauppasopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

I CETA-sopimuksessa on monia hyviä puolia:

1) Sopimus on yleisesti kannatettava välietappi kohti nykyaikaisia kauppasopimuksia. Siinä tavoitellaan kaupankäynnin helpottamista ja talouden kasvua, mutta samalla myös korkeatasoista kuluttajansuojaa, avoimuutta, työelämän säännöksiä sekä ympäristöä. Tämänkaltainen yhdistelmä on suositeltava.

2) CETA helpottaa kaupankäyntiä ja luo työllisyyttä mm. vähentämällä jonkin verran teollisuustuotteiden tullitariffeja ja avaamalla palvelualan markkinoita. Sopimus avaa julkisten hankintojen markkinoita eurooppalaisille ml. suomalaisille yrityksille myös Kanadan alue- ja paikallistasolla.

3) Sopimukseen sisältyvä säätely-yhteistyö voisi poistaa tuotteiden yms. tuplatarkastuksia, joista aiheutuu tarpeettomia kustannuksia ja vaivaa.

4) CETA helpottaa esimerkiksi asiantuntijoiden määräaikaista liikkuvuutta sekä tutkintojen tunnustamista.

5) Sopimuksessa on parannettu sisällöllisesti ongelmallisiksi todettuja investointisuojasopimuksia ainakin joissain kohdin. Esimerkiksi välimiesmenettelyn (investor-state dispute settlement, ISDS) korvaaminen investointituomioistuimella (investment court system, ICS) parantaa avoimuutta. Lisäksi sovitaan yhteistyöstä, jotta saataisiin perustettua monenvälinen kansainvälisen investointisuojatuomioistuin. SAK, Akava ja STTK tukevat kyseisen tuomioistuimen perustamista.

6) CETA-sopimus ei koske julkisia palveluita eikä vaikuta niiden yksityistämiseen tai palauttamiseen julkisiksi. Lisäksi Suomi on jättänyt asiasta kansallisia varaumia. Asiaa on käsitelty myös sopimuksen liitteenä olevassa ”tulkitsevassa välineessä”.

SAK
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
Hakaniemenranta 1, 3. krs, 00530 Helsinki
PL 157, 00531 Helsinki
vaihde 020 774 000
www.sak.fi

AKAVA
Akava ry
Rautatieläisenkatu 6
00520 Helsinki
vaihde 020 7489 400
www.akava.fi

STTK
Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
Mikonkatu 8 A, 6. krs, 00100 Helsinki
PL 421, 00101 Helsinki
vaihde (09) 131 521
www.sttk.fi

II CETA-sopimuksessa on kuitenkin myös heikkouksia:

1) Toisin kuin hallituksen esityksessä todetaan, sopimuksen kestävän kehityksen luku (työelämä- ja ympäristöasiat) ei ole vahva. Se kattaa periaatteellisesti monia eri asioita, mutta on ilman tehokasta toimeenpanoa. Ilman sitä luku on jäänyt lähinnä julistukseksi.

2) EU:n tuomioistuin totesi 16.5.2017 Singapore-päätöksessään, että kestävä kehitys on erottamaton osa unionin kauppapolitiikkaa. Jotta CETA:n kestävän kehityksen luku saataisiin oikeasti vahvaksi, tulee siihen saada

   a) Toimiva malli esimerkiksi ammatti- ja kansalaisjärjestöjen eräänlaisesta kanneoikeudesta, jos kestävän kehityksen luvun asioita rikotaan.

   b) Jos rikkomuksia on jatkuvasti, tulee niiden johtaa kauppaetujen menetykseen (sanktiot).

3) Vaikka kauppapolitiikan avoimuutta on viime aikoina yritetty parantaa, niin CETA-sopimusta koskevat neuvottelut eivät ole olleet riittävästi sellaisia. EU:n keskeisin asiakirja CETA-neuvottelumandaatti julkaistiin vasta, kun itse sopimus oli vuosien neuvottelujen jälkeen valmis. Kyseisen neuvotteluvaltuutuksen tulisi olla julkinen jo siinä vaiheessa, kun komissio antaa siitä esityksen neuvostolle ja tästä luonnosesityksestä tulee käydä asianmukaiset lausuntokierrokset.

4) SAK, Akava ja STTK yhtyvät työ- ja elinkeinoministeriön näkemykseen siitä, että valtiontukia koskeviin määräyksiin tulee kiinnittää nykyistä enemmän huomiota tehdessä EU:n kauppasopimuksia. Myös verotukijaiset, verovälttely, veroparatiisit ja vastaavat toiminnat voidaan tietyin osin rinnastaa vientitukiin, jotka vääristävät markkinoita sekä yritysten ja valtioiden välisiä kilpailuolosuhteita. Ilman nykyisen verovälttelyn olennaista rajoittamista ei ole vapaata kauppaa, vaan vääristynyttä kauppaa.

5) Vaikka julkisten palvelujen rooli näyttää järjestetyn oikealla tavalla, on kysymys herättänyt jatkuvasti keskustelua niin CETA-neuvotteluiden kuin hyväksymismenettelyiden aikana. Aihepiirin kirjaamista sopimukseen pidetään vaikeaselkoisena.

III Loppupäätelmä:

SAK, Akava ja STTK toivovat, että eduskunta edellyttää hallituksen korjaavan yllämainitut puutteet EU:n tulevissa kauppasopimuksissa. Näiden puutteiden vuoksi CETA:a voi pitää lähinnä välietappina kohti EU:n tavoittelemia nykyajan kauppaneuvotteluita ja -sopimuksia.

Sopimus sisältää kuitenkin monia myönteisiä puolia. CETA:ssa on elementtejä kehittää edelleen unionin kauppapolitiikkaa, investointisuojaa sekä vahvistaa kasvua, työllisyyttä ja yrittäjyyden edellytyksiä. Näin SAK, Akava ja STTK tukevat kokonaisarvioinnin pohjalta sen hyväksymistä eduskunnassa.

Patrizio Lainà
Ekonomisti
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Markus Penttinen
Kansainvälisten asioiden päällikkö
AKAVA ry

Risto Kousa
Kansainvälisten asioiden päällikkö
Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry